

oomkes

De bezwering van Bos heeft geen betekenis meer

Wouter Bos is overtuigd van zijn ideologische gelijk. Het AOW-voorstel van het kabinet is bij uitstek sociaal-democratisch, stelde de PvdA-leider dinsdag in deze krant. Om vervolgens de oude mantra van de sociaal-democratie van stal te halen: de sterkere moet een bijdrage leveren voor de zwakkeren.

Het probleem is dat niet onmiddellijk te zeggen valt wie nu de sterkere en wie de zwakkere is. Aan de hand van het voorstel zou je denken dat tot de zwakkeren in ieder geval de burgers behoren die nu 55 of een ietsje ouder zijn. De groep waarvan een disproportioneel deel profiteerde van de vruchten van de wederopbouw in de jaren vijftig van de vorige eeuw.

Uiteraard is dat niet wat Bos bedoelde. Maar het blijft onduidelijk wat dan wel de beleidsmatige vertaling is van dit ideologische uitgangspunt.

De bezweringsformule van Bos over de sterken en zwakken krijgt in het huidige tijd iets wezenloos, een huls zonder inhoud. Bij de PvdA is de crisis wellicht met meest acuut, maar ook de andere grote politieke stromingen ontsnappen niet aan de ideologische crisis.

Deze week verscheen een uitge-

Sinds de crisis vliegt het alle kanten op binnen het kabinet

breide studie van het Sociaal-Cultureel Planbureau naar het opinieklimaat in Nederland, de zevende al in evenzovele kwartalen. Zo worden trends zichtbaar in de publieke op, die in normaal opinie-onderzoek nauwelijks aan het licht komen.

Het onderzoek bevestigt dat de Nederlander tevreden is over zijn eigen situatie en vooral grote problemen ziet buiten zijn eigen microwereld. Problemen die de politiek maar niet oplost en die het vertrouwen in de politiek dus ook steeds verder doen dalen.

Schokkender is de conclusie in een van de bijgeleverde achtergrondstudies, dat veel oordelen over de politiek gebaseerd zijn op veronderstelde, doch onjuiste feiten. Op desinformatie en, zo kan verondersteld worden, vooroordelen. In aparte groepsgesprekken bleken mensen met een negatief oordeel over de politiek vervolgens hun gesprekspartners, die wel hun vertrouwen in de politiek hadden uitgesproken, stelselmatig beter te kunnen overtuigen van het eigen gelijk dan andersom.

Dát overtuigingen niet (altijd) gebaseerd zijn op juiste feiten, maakt het probleem voor de gevestigde politiek niet kleiner. Sterker, het maakt een antwoord slechts complexer. Hoe een – nog steeds – grote minderheid te bereiken?

De ervaren opinie-onderzoeker Tom van Dijk van Intomart spreekt in een artikel dat is toegevoegd aan bij de onderzoeken van het Sociaal-Cultureel Planbureau, van *dissociatie*. Een groeiende groep Nederlanders heeft de tegenovergestelde reflex van associatie, van vereenzelvi-

ging met de samenleving.

Uit eigen onderzoek was Van Dijk al eerder gebleken dat mensen veel maatschappelijke problemen benoemen, maar dat ze zich vervolgens gemakkelijk konden dissociëren: de problemen werden op emotioneel niveau ontkoppeld van de eigen beleving. Men zag de problemen, maar men zag geen oplossing. Door als houding aan te nemen dat het nu eenmaal niet mijn probleem is, wordt het probleem beheersbaar.

Van Dijk concludeert terecht dat een dergelijke houding op den duur niet vol te houden is. Voor het individu niet en ook niet voor de samenleving als geheel. Deze mentale conditie leidt óf tot politieke desinteresse, óf, sinds de opkomst van het Fortuynisme, tot een oriëntatie op andere dan de vertrouwde politieke stromingen.

Sinds de moord op Fortuyn en de collectieve zelfmoord van zijn politieke erfgename is er in dit opzicht sprake van stilstand. Vanaf het moment dat de LPF uit de politiek verdween zijn er 'gewone' kabinetten geweest, die 'gewoon' beleid formuleerden. De maatschappelijke onderstroom bleef echter dezelfde. Van Dijk spreekt van een vacuüm. Groepen die dissociëren hebben juist sterke behoefte aan associatie, aan dingen samen doen.

Het huidige kabinet kwam wat dat betreft met een opmerkelijk motto. 'Samen werken, samen leven', lijkt perfect te passen bij die behoefte. In zijn wittebroodsweken ging dit kabinet zelf honderd dagen het land in om uit te stralen, dat we het met z'n allen moesten doen.

Maar, aldus Van Dijk, het vacuüm wordt sterker gevoeld. De emotionele reactie is volgens hem een gevoel van ontheemding. „De volgestrekte afwezigheid van een publiek onderkomen in de vorm van een leidende gedachte of (politieke) organisatie”, aldus Van Dijk.

Druktemakers' zijn het, 'stoorzenders in de klas' en 'haantjes de voorste'. Wie zomaar wat leraren vraagt naar het gedrag van jongens in de laagste klassen van het vwo, krijgt al snel dit soort typering te horen. Jongens zijn 'altijd in voor een geintje', heet het, 'niet per se vervelend', maar ze vertonen 'precies het gedrag waarmee je op school niet uit de voeten kan'.

„Meisjes nemen hun schoolwerk serieus, jongens zijn met andere dingen bezig”, zegt Niek Fikkers, leraar geschiedenis en onderbouwcoördinator aan het Comeniuslyceum in Amsterdam. „Voor jongens is school een strijdtoeneel waar ze zich moeten profileren.”

„Jongens zijn slim en scherp genoeg”, zegt Claudia Greven, lerares Nederlands en Duits aan het Dollardcollege in Oude Pekela. „In de klas doen ze vaak nog wel mee, maar huiswerk? Voetballen en computer-

PvdA én CDA dienen hun ideologie vergaand te moderniseren. Een mogelijke noodzaak de collectieve sector sterk in te krimpen zou daarbij uitgangspunt kunnen zijn.

In verband met studieverlof van Hans Goslinga vervangt politiek redacteur Lex Oomkes hem de komende drie weken.

Leraren zien het dagelijks, wetenschappers kunnen het verklaren: jongens doen het op de middelbare school slechter dan meisjes. Maar de oplossing? „Je kunt ze niet voortdurend achter de broek zitten.”

'Meisjes zijn streberig, jongens vinden het al snel best.' Brugklas in Amsterdam.

FOTO WERRY CRONE, TROUW

Jongens moeten wennen aan zelfstandigheid

Hanne Obbink

Druktemakers' zijn het, 'stoorzenders in de klas' en 'haantjes de voorste'.

Wie zomaar wat leraren vraagt naar het gedrag van jongens in de laagste klassen van het vwo, krijgt al snel dit soort typering te horen. Jongens zijn 'altijd in voor een geintje', heet het, 'niet per se vervelend', maar ze vertonen 'precies het gedrag waarmee je op school niet uit de voeten kan'.

„Meisjes nemen hun schoolwerk serieus, jongens zijn met andere dingen bezig”, zegt Niek Fikkers, leraar geschiedenis en onderbouwcoördinator aan het Comeniuslyceum in Amsterdam. „Voor jongens is school een strijdtoeneel waar ze zich moeten profileren.”

„Jongens zijn slim en scherp genoeg”, zegt Claudia Greven, lerares Nederlands en Duits aan het Dollardcollege in Oude Pekela. „In de klas doen ze vaak nog wel mee, maar huiswerk? Voetballen en computer-

En na het vwo?

En als ze hun vwo-diploma halen? Dan gaat de meerderheid van de jongens én meisjes naar de universiteit, en daar doen zich soortgelijke verschillen in studieresultaten voor als op het vwo. Van de mannelijke studenten stopt een kleine 12 procent al na het eerste jaar, van de

spelletjes vinden ze belangrijker. Meisjes zijn nogal streberig, jongens vinden het al snel best.”

„Ze vinden het leuk om iemand een beetje uit te dagen”, vertelt Myrthe van Oostveen, lerares geschiedenis en Engels aan 't Atrium in Amersfoort. „Dat kan ook de leraar zijn.

Taalontwikkeling vindt bij meisjes eerder plaats

Kauwgom in je mond houden, terwijl dat verboden is. En dan kijken wanneer de leraar dat in de gaten heeft – daar kunnen ze zomaar een heel uur druk mee zijn.”

Jongens en meisjes in het vwo, het is een wereld van verschil. In gedrag, maar ook in prestaties, want meisjes doen het duidelijk beter. Van alle

vrouwelijke minder dan 10 procent. Veelzeggender zijn de cijfers over studietempo. Na vier jaar studie heeft 57 procent van de vrouwen hun bachelordiploma gehaald. Van de mannen lukt dat maar 33 procent. Maar snel daarna is het gedaan met de voorsprong van vrou-

wen. Want zodra ze aan het werk gaan, beginnen mannen aan een inhaalslag, waardoor ze al snel sterk vertegenwoordigd zijn in de betere banen. Een verklaring daarvoor is misschien de studiekeus: mannen kiezen vaker een studie met een goed loopbaanperspectief.

het gedrag van meisjes beter dan dat van jongens. Geen wonder dus dat de basisschool minder goed in staat is jongens tot goede prestaties te prikkelen.

Maar recente cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek laten zien dat de verklaring voor de mindere prestaties van jongens elders gezocht moet worden. Op de basisschool doen jongens het nog goed; ze raken pas achterop in het voortgezet onderwijs, en daar zijn mannelijke leraren (nog) in de meerderheid.

Ook het 'studiehuis', de nieuwe aanpak van de bovenbouw in havo en vwo, verklaart niet alles. Want jongens lopen hun achterstand vooral in klas 1 en 2 op, vóór zij met het studiehuis te maken krijgen.

De CBS-cijfers scheppen een duidelijk beeld. Al jaren halen jongens met een voorsprong de eindstreep van de basisschool. Het verschil is klein, maar gemiddeld is hun score op de Cito-eindtoets net iets hoger. Maar al voordat de stap naar het voortgezet onderwijs is gezet, beginnen de meisjes hun achterstand in te lopen. Jongens met een Cito-score waarmee ze naar het vwo kunnen, worden namelijk iets vaker naar de havo gestuurd dan meisjes.

Het gaat pas echt mis in de brugklas en in klas 2. In de brugklas zijn jongens nog oververtegenwoordigd op vwo-niveau zo'n 53 procent van de vwo-brugklassers is jongen. Inn de derde klas, is dat jongensoverschot verdwenen. In vwo-3 is nog maar een kleine 46 procent jongen.

Meiden slagen er dus vaker in het vwo-niveau vast te houden of vanuit een havo-vwo-brugklas in het vwo terecht te komen.

Wat gaat er precies mis met jongens in die eerste vwo-jaren? Leraren zien het dagelijks gebeuren, maar is er ook een verklaring voor dat ver-

Jongens hebben meer ruimtelijk inzicht

schil in gedrag? Greetje Timmerman, docente genderstudies aan de Rijksuniversiteit Groningen, zoekt het vooral in de opvoeding. Meisjes krijgen van huis uit nog steeds andere vaardigheden mee dan jongens. „Meisjes worden gestimuleerd om braaf thuis te zitten, om te lezen bijvoorbeeld”, zegt zij. „Jongens horen stoei te doen, buiten te spelen, in bomen te klimmen.”

Die opvoedingspatronen bestaan al sinds mensenheugenis en de verschillen in schoolprestaties tussen meisjes en jongens stammen dan ook niet van vandaag of gisteren. „Sinds de jaren zestig, toen meisjes gelijke kansen kregen in het onderwijs, hebben zij hun achterstand in hoog tempo ingehaald”, zegt Timmerman. „Ze zijn altijd al ijveriger

geweest, ze blijven minder zitten en halen hogere cijfers.”

Vernieuwingen in het onderwijs versterken de verschillen, vervolgt Timmerman. „Wat in het 'studiehuis' gebeurt, in de hogere klassen van havo en vwo, zie je al vanaf groep 7 of 8 van de basisschool. Het vermogen samen te werken, zelfstandigheid – zulke vaardigheden zijn de afgelopen tijd steeds belangrijker geworden in het onderwijs. En dat zijn vaardigheden die meisjes nu eenmaal meer meekrijgen in hun opvoeding.”

Die veranderingen in het onderwijs noemt ook Jelle Jolles, hoogleraar neuropsychologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, als verklaring voor de verschillen tussen jongens en meisjes. En ook hij ziet de invloed van de opvoeding.

Maar Jolles voegt er iets aan toe: de hersenen van jongens en meisjes ontwikkelen zich niet gelijk en ook niet in hetzelfde tempo. „Je ziet het in de klas: opgeschoten meiden en miezerige jongens. Dat verschil beperkt zich niet tot uiterlijke kenmerken, ook de hersenontwikkeling loopt uiteen.”

Het onderzoek naar biologische verschillen tussen jongens en meisjes is pas de laatste jaren goed op gang gekomen, waarschuwt Jolles, en daarom is er veel wat nog niet omstotelijk vast staat. „Maar we weten honderd procent zeker dat de taalontwikkeling bij de meeste meisjes eerder plaatsvindt. En ook dat jongens psychomotorisch beter zijn

„Toen wij een tijdje geleden de verschillen tussen jongens en meisjes op school voor het eerst aan de orde stelden, werd daar nogal lacherig over gedaan. van die lacherige sfeer moeten we af.” Dat zegt CDA-Kamerlid Jan-Jacob van Dijk. Zijn fractie gaat de komende weken in de Tweede Kamer aandacht vragen voor de achterblijvende schoolprestaties van jongens.

Het CDA wil onder meer dat de onderwijsinspectie onderzoek gaat doen naar de verschillen tussen jongens en meisjes. Ook de 50 miljoen euro die de overheid nu jaarlijks betaalt aan landelijke instituten voor onderwijsontwikkeling, wordt wat het CDA betreft deels aan zulk onderzoek besteed. Daarnaast moet het onderwijs aan de orde komen in de lerarenopleidingen. „Misschien hebben jongens iets aan andere lesmethoden of meer begeleiding”, oppert Van Dijk. „Maar we weten er nog weinig van, dus is er vooral onderzoek nodig.”

ders is opeens veel meer zelfstandigheid vereist. En dat is lastig voor jongens op die leeftijd.”

Als dat de verklaring is, hebben scholen dan ook meteen de oplossing bij de hand? Meer begeleiding van school en ook steun van de ouders kunnen helpen, is de ervaring van leraren. „Als we merken dat jongens huiswerk niet serieus nemen, spreken we de ouders daarop aan”, zegt Myrthe van Oostveen ('t Atrium). „Dan spreken we af dat die zorgen voor toezicht daarop.”

„Je moet jongens vaak veel meer aan het handje nemen”, zegt ook Claudia Greven (Dollardcollege). „Maar je kunt ze niet voortdurend achter de broek zitten. Dat hoeft ook niet. Wat erin zit, komt er bij hen gewoon wat later uit. En ach, ze zijn maar één keer jong.”